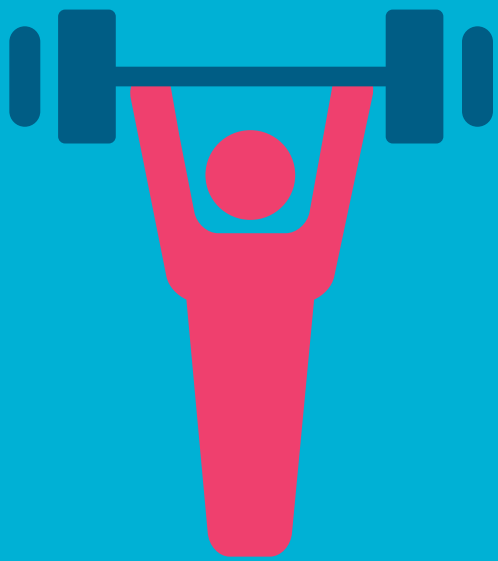

Geloof in eigen kunnen

Evaluatie versneller

Linda van den Dries en Judith Wolf

Impuls

Onderzoekscentrum
maatschappelijke zorg

Geloof in **eigen kunnen**

Impuls

Onderzoekscentrum
maatschappelijke zorg

Inleiding

De versneller 'geloof in eigen kunnen'

Het Kansfonds startte in 2014 een programma, de versneller 'Geloof in eigen kunnen', om een impuls te geven aan de ontwikkeling van ondersteuningsaanbod voor dak- en thuisloze jongeren. In het kader van deze versneller financierde het Kansfonds, in de periode van 2015 tot 2021, 24 projecten die dak- en thuisloze jongeren ondersteunden bij verschillende facetten van hun leven.

Impuls – Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg van het Radboudumc evalueerde deze versneller in opdracht van het Kansfonds.

Deze rapportage beschrijft de resultaten van de 20 projecten die drie jaar zijn gesubsidieerd en neemt, waar mogelijk, de projecten mee die minder dan drie jaar zijn gefinancierd. De rapportage sluit af met een samenvatting, een aantal aanbevelingen en een overzicht van de gesubsidieerde projecten.

Vijf onderdelen

De resultaten in deze rapportage zijn geclusterd in vijf onderdelen.

1 Projecten

Het aantal, de doelen, de betrokkenheid van jongeren bij de opzet en uitvoering van het project en de geboden nazorg.

2 Deelnemers

De kenmerken van de beoogde en bereikte doelgroep, het aantal deelnemende jongeren en voortijdige uitstroom.

3 Impact

De werkzame elementen van het ondersteuningsaanbod en de impact van de ondersteuning op de levens van de jongeren.

4 Uitvoering

Bevorderende en belemmerende factoren en factoren die de meerwaarde van de projecten vergroten.

5 Borging

Voorwaarden voor borging van het ondersteuningsaanbod: financiering en continuïteit van het aanbod.

1 Projecten

Aantal

Het Kansfonds beoogde in de versneller in totaal 25 projecten te financieren, verspreid over drie subsidierondes.

In totaal zijn in de versneller uiteindelijk 24 subsidieaanvragen gehonoreerd; bij de tweede subsidieronde werden negen in plaats van tien projecten geschikt bevonden voor deelname.

Drie van de 24 projecten stopten gedurende de looptijd van de versneller. Eén project is na 18 maanden gestopt omdat de opzet van het project niet aansloot bij de behoefte van de jongeren én omdat binnen het projectteam niet de expertise aanwezig was om de jongeren op een goede manier te ondersteunen.

“Wat al snel duidelijk werd is dat de behoefte van de doelgroep anders was dan we hadden gedacht. Een doel van onze aanpak was het gezamenlijk (in groepsverband) werken aan een Magazine zodat ze hun talenten konden ontwikkelen. Maar de situaties waar we in terecht kwamen waren veel schrijnender dan verwacht en voor ons was het niet haalbaar om deze methode toe te passen. Elke situatie was zo uniek

dat er echt maatwerk aan te pas kwam bij de begeleiding. De een had meer behoefte aan hulp bij het regelen van de eerste levensbehoefte zoals huisvesting en de ander wilde graag een inkomen regelen. Duidelijk was dat de behoefte wel meer lag aan de praktische kant dan aan het ontwikkelen van talenten.”

Een ander project dat eerder stopte, geeft aan dat er binnen het aanbod in de gemeente geen animo was voor een extra project en spreekt over de “concurrerende houding van andere organisaties die met dezelfde doelgroep werken”.

Het derde project dat eerder stopte, richtte zich onder andere op het toeleiden van jongeren naar werk en opleiding. Tijdens de uitvoering bleek echter dat de meerderheid van de jongeren al op school zat of een opleiding volgde. Deze aanbieder startte binnen de versneller een nieuw project.

Drie hoofddoelen

De versneller Geloof in eigen kunnen richtte zich op projecten met één of meer doelen.

- 1 **het bieden van langdurige vrijwillige steun door een vrijwilliger, een ervaringsdeskundige jongere of iemand uit het eigen sociale netwerk.**
- 2 **het (verder) ontwikkelen van basale levensvaardigheden.**
- 3 **het inzetten op talenten in plaats van problemen en beperkingen.**

Bijna 80% van de projecten richtte zich (onder andere) op het ontwikkelen van **talenten** en 70% van de projecten had (onder andere) het

bieden van sociale **steun** als doel. Een iets kleiner aantal projecten (43%) zette in op het ontwikkelen van **levensvaardigheden**, waar dit doel bij negen van de tien projecten in combinatie met beide andere doelen voorkwam. Het verder ontwikkelen van basale levensvaardigheden is dus vooral opgepakt binnen een breder programma dat zich ook richtte op het bieden van steun en het ontwikkelen van talenten. Bij de hoofddoelen steun en talenten richtten respectievelijk vijf en zes projecten zich expliciet op deze doelen.

Voorbeeld- projecten per doel

Ter illustratie van elk van de drie doelen (steun, levensvaardigheden, talenten) staat hiernaast de opzet van twee deelnemende projecten, zoals bij aanvang beoogd.

Een compleet overzicht van deelnemende projecten is achterin dit document opgenomen.

Het bieden van langdurige vrijwillige steun

In het project **We have a dream** koppelt Humanitas onder Dak thuisloze jongeren aan een volwassen vrijwilliger. Deze vrijwilligers zijn als maatje voor de jongeren beschikbaar, zolang als de jongeren daar behoefte aan hebben.

“De vrijwilliger is geen ondersteuning voor de professionals. De vrijwilliger is er helemaal voor de thuisloze jongere zelf.”

Stichting Timon koppelt via hun project **Samen verder** kwetsbare jongeren aan steungezinnen die als ‘vrijwilliger’ beschikbaar zijn en langdurig praktische en emotionele ondersteuning bieden aan de jongeren. *“Jongeren zonder netwerk hebben steunende en betrouwbare volwassenen nodig om stabiel te landen in de maatschappij.”*

Ontwikkelen van levensvaardigheden

In het project **Back to basic** is onder andere aandacht voor het ontwikkelen van een gezonde leefstijl en het aanleren van financiële vaardigheden. Daarnaast ligt de focus op het ontwikkelen van vaardigheden om mee te kunnen doen in de maatschappij, zoals ‘Wat moet je regelen als je op jezelf woont, of 18 jaar wordt?’ en ‘Hoe ga je om met mensen met andere normen en waarden?’

“Door het bieden van succeservaringen door middel van deze modules verwachten we dat ze een basis hebben om een verdere stap richting participeren in de maatschappij te zetten.”

Spirit of Youth is met name bedoeld voor jongeren wiens toekomstperspectief (nog) niet duidelijk is. Doel is jongeren een leertraject aan te bieden dat resulteert in een zinvolle dagbesteding. Jongeren krijgen de kans om hun kwaliteiten te ontdekken en zelfvertrouwen te ontwikkelen, daarbij langdurig ondersteund door een vast maatje die hen stap voor stap begeleidt naar (volwaardige) participatie in de maatschappij.

“De zwerfjongeren krijgen (opnieuw) vaardigheden aangeleerd die kansen op participatie vergroten (sociale en professionele vaardigheden, zelfbewustzijn en zelfvertrouwen).”

Inzetten op talenten

Stichting in Beeld richt zich op het ontwikkelen van talenten van jongeren en doet dat door in het voortraject kennis te maken met de jongeren en 20 weken lang wekelijks contact met hen te onderhouden. Een periode waarin de jongeren, in groepsverband, met creatieve interventies worden aangezet om hun eigen talenten te ontwikkelen. Tijdens een projectweek van vijf dagen worden jongeren meerdere workshops aangeboden vanuit creatieve sectoren (bijvoorbeeld video), met als afsluiting een life performance op basis van het ontstane materiaal. In het natraject worden de jongeren met maatjes ondersteund bij hun vervolgstap binnen een bedrijf in de creatieve sector.

“De meerwaarde van de inzet van de Creatieve Vrijplaats is dat de jongeren hun eigen creatieve talenten gebruiken om zichzelf nieuwe kansen te bieden, vanuit het werken aan meer inzicht in eigen kunnen en eigen vaardigheden.”

Het project **100% Talent** is gebaseerd op het gedachtegoed van de Engelse Foyer Foundation. Doel is om jongeren te ondersteunen bij het benoemen en benutten van hun talenten, met als beoogd gevolg het vergroten van de deelname van de jongeren aan de maatschappij en het ontwikkelen van een relevant netwerk dat jongeren helpt hun doelen te behalen. Het project omvat onder andere talentenworkshops en een talentenreis. *“In 2 jaar gaan we samen met jongeren, hun begeleiders, management en externe betrokkenen (samenwerkingsrelaties en het informele netwerk) aan de slag om ervoor te zorgen dat de talenten van deze jonge mensen – die veel potentieel hebben maar ook met moeilijkheden te maken hebben – tot bloei komen.”*

Betrokkenheid van jongeren bij de opzet en uitvoering

Zijn jongeren aanwijsbaar betrokken bij de opzet en uitvoering van de projecten en is hun unieke ervaringsdeskundigheid hierbij benut?

De mate van betrokkenheid in zes niveaus

Om de mate van betrokkenheid van jongeren te bepalen, is een participatieladder¹ gebruikt met de onderstaande zes niveaus van participatie.

- 1 De jongeren zijn niet betrokken.**
De jongeren zijn enkel op de hoogte gehouden van het project; zij zijn niet geraadpleegd.
- 2 De jongeren worden geïnformeerd.**
De jongeren worden geraadpleegd. Zij zijn een serieuze gesprekspartner, maar de resultaten van gesprekken met de jongeren zijn niet bindend.
- 3 De jongeren denken en praten mee.**
De jongeren worden geraadpleegd. Zij zijn een serieuze gesprekspartner, maar de resultaten van gesprekken met de jongeren zijn niet bindend.
- 4 De jongeren adviseren en de professionals beslissen.**
Er is actief gezocht naar de mening van de jongeren en er wordt expliciet om een oordeel gevraagd. De ideeën van de jongeren tellen en de projecten verbinden zich in principe aan de resultaten, maar bij de uiteindelijke besluitvorming kan hier (beargumenteerd) van afgeweken worden.
- 5 De jongeren beslissen mee.**
Er is een gelijkwaardige samenwerking waarbij de jongeren hun eigen rol hebben en sprake is van gezamenlijke besluitvorming.

De professionals verbinden zich in principe aan de uitkomsten van deze gesprekken.

6 De jongeren bepalen en de professionals ondersteunen.

De jongeren bepalen de doelen en de prioriteiten van het project. De regie voor het project komt primair bij de jongeren te liggen. De professionals krijgen een adviserende rol.

De vijf fasen van het project

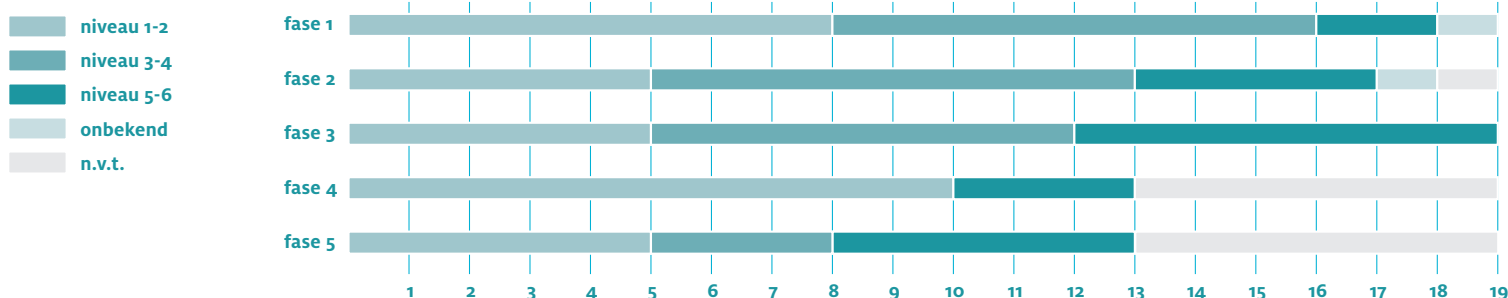
De betrokkenheid van de jongeren is uitgevraagd voor vijf projectfasen

- 1 Ontwikkelen van het idee en inventarisatie van behoeften.**
- 2 Ontwerpen en/of beschikbaar maken van het aanbod.**
- 3 Toepassen van het aanbod.**
- 4 Evalueren van het aanbod.**
- 5 Disseminatie (evt. aanpassen van het aanbod en verdere verspreiding).**

Het percentage jongeren dat in deze projectfasen meebeslist of meebepaalden – en dus participeerden op niveau 5 en 6 - varieert van 11% tot 38% en is lager dan de 66% die in de versneller werd beoogd.

¹ De gebruikte participatieladder is gebaseerd op de participatieladder van de CBO. Raats I, van den Brink R, de Wit F. (2013). Handboek patiënten- en cliënten participatie, Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie (NPCF)

Mate van betrokkenheid van jongeren per projectfase (n=19)

Ervaringen van projectleiders

Ervaringen van projectleiders met de betrokkenheid van jongeren.

Betrokkenheid van jongeren bij het projectidee.

Bij verschillende projecten is bij de opzet niet bij jongeren geïnformeerd of het aansloot bij hun wensen en behoeften. Bij projecten waar de opzet niet met jongeren is getoetst, verliep (de start van) het project soms moeizaam, omdat de projecten niet aansloten bij de wensen van de jongeren. Bij een van de projecten wilde men elke dakloze jongere die in de opvang kwam aan een maatje koppelen. Dat werkte niet. Veel jongeren bevonden zich nog in een crisissituatie of zagen het belang van een maatje niet in. Hierdoor lukte het in het begin van het project niet om jongeren en maatjes te koppelen.

“Het project sloot niet aan bij hun behoeften, omdat we jongeren te vroeg koppelden, terwijl ze zich nog in een crisissituatie bevonden.”

Andere ervaringen van niet aansluiten bij de jongeren

Een aantal citaten:

“Wij komen met aanbod waar jongeren niets in te brengen hebben.”

“Tijdens het project merkten we dat het niet aansloot bij de jongeren, slechts voor een enkele was het passend. Het contacteren ging niet goed en we kregen de jongeren niet binnen waardoor de vrijwilligers afhaakten.”

“Het plan was in het begin te vastomlijnd en er miste inbreng van jongeren.”

Het betrekken van jongeren

Een aantal projectleiders onderschrijven het belang van het betrekken van jongeren bij het uitdenken en uitwerken van het aanbod voor het slagen van een project.

“Ook het vasthouden aan het uitgangspunt dat je geen besluiten neemt zonder draagvlak bij de

jongeren vind ik van belang, en dat werkt.”

“Ik zou starten met een exposurefase, duik eerst maar eens in die wereld van die jongere, ga de straat op, kom met hen in contact, zorg dat je zichtbaar bent en bekend raakt en ga vanuit daar een project vormen in plaats van andersom.”

In één van de projecten is verschillende malen met jongeren (en ook met volwassenen) met ervaringen met uithuisplaatsingen gebrainstormd over wat dak- en thuisloze jongeren nodig hebben.

“Toen werd het idee van het ervarings(t)huis geboren. Vervolgens hebben we met vijf dak- en thuisloze jongeren om de tafel gezeten om het ervarings(t)huis verder te verfijnen.”

De toepassings- en evaluatiefase

Bij zeven projecten (37%) dachten en besloten jongeren mee in de toepassingsfase. Bij de overige projecten was de inbreng van de jongeren in deze fase geringer. Ook bij de evaluatiefase bleek de betrokkenheid van jongeren gering. Bij 10 van 13 projecten waren de jongeren nauwelijks betrokken bij het opstellen en uitvoeren van de evaluatie. Ze werden vaak wel als respondent in de evaluatie meegenomen.

Eén van de projectleiders geeft aan er bewust voor te hebben gekozen om de betrokkenheid van de jongeren bij alle fasen van het project tussen niveau 2 en 4 te houden.

“Jongeren die meer aankunnen, komen we niet tegen. Meepraten en meeweten is heel belangrijk, maar jongeren zijn niet toe aan het meebeslissen. Ze zijn nog bezig met hun eigen emotieregulatie.”

Een andere projectleider geeft aan dat het betrekken van de jongeren bij de evaluatie moeizaam ging. Jongeren vonden het lastig om kritisch op het project te reflecteren en zagen geen verbeterpunten.

Bijsturen van het project

In een aantal gevallen werden doelen en activiteiten bijgesteld

Wanneer projectleiders gaandeweg het project merken dat bepaalde onderdelen van het project niet goed lopen of niet goed bij de jongeren aansluiten, sturen zij op basis van deze ervaringen hun doelen en activiteiten bij.

Bijvoorbeeld door de frequentie en locatie van de aangeboden activiteiten aan te passen of de inhoud van de activiteiten te veranderen.

“Gedurende het maatjesproject bleek een combinatie van individuele, en groepsactiviteiten een gouden formule. Dat geldt zowel voor de escaperoom-activiteiten als voor de hardloopgroep. Dakloze jongeren voelen dat ze ergens bij horen en worden door groepsgenoten gestimuleerd mee te blijven doen.”

“In de loop van het project hebben we al veel aanpassingen gedaan, waardoor het nu beter verloopt.”

Nazorg

Bij alle projecten is nagagaan in hoeverre ze nazorg bieden aan het einde van de geboden ondersteuning, als de jongeren uitstromen.

Projectleiders scoorden diverse nazoraspecten op een schaal van 1 (helemaal mee oneens) tot 5 (helemaal mee eens). De gemiddelde scores voor de 3 uitgevraagde nazorgaspecten zijn:

- 1 met jongeren nagaan wat zij nodig hadden om goed verder te kunnen: **4,2**
- 2 zorgen voor toeleiding en warme overdracht naar een vervolg (bij jongeren die dat nodig hadden): **4,0**
- 3 nog een half jaar contact houden met de jongeren om na te gaan hoe het met hen gaat: **3,9**.

De meeste projecten besteden dus bewust aandacht aan de nazorg. Een aantal projecten geven daarbij aan dat de nazorg bij hen na een half jaar niet ophoudt, en dat ze ook daarna nog beschikbaar zijn voor de jongeren.

“Nazorg is bij ons heel belangrijk. We bouwen de contactmomenten af om te zien of de jongere zelfstandig verder kan. De stok achter de deur verdwijnt langzaam, zo kunnen we zien waar nog ondersteuning nodig is. Zelfs na jaren mogen jongeren bij ons aankloppen voor hulp”

“Wij hanteren drie varianten: 1) jongeren geven zelf aan nog graag contact met ons te willen houden (dus dat wordt dan doorgezet); 2) jongeren willen helemaal geen contact meer met ons (zijn verhuisd, enz.); 3) wij denken dat de jongere nog ondersteuning nodig heeft. Daar

gaan we proactief mee aan de slag.”

“Jongeren die hun traject bij ons hebben afgerond kunnen altijd vrijblijvend terugkomen. Ze kunnen bellen, appen en via Facebook contact houden. Wij vragen regelmatig via WhatsApp hoe het met de jongeren gaat. Via een heel natuurlijke manier is er steeds minder contact nodig omdat ze steeds beter “zelf leren vissen”. We zien dat, ook als er al 6 maanden geen contact meer is, en een jongere tegen een probleem aan loopt, de jongeren over het algemeen zelf weer contact opnemen en hun vraag stellen.”

Er zijn ook projecten die weinig nazorg bieden of waarbij de projectleiders het lastig vinden om contact te houden met jongeren die niet meer aan het project deelnemen.

“Het maatjstraject is bedoeld als nazorg maar werd met te weinig jongeren gedaan. Daardoor houdt het traject abrupt op na de workshops of de projectweek.”

“Bij jongeren die het traject eerder verlaten om welke reden dan ook verdwijnt vaak ook de “behoefte” om te contacten. We hadden graag wat willen betekenen in de nazorg (warme overdracht) richting andere instanties, maar dat is vaak niet meer mogelijk omdat de jongeren hierin laten afweten te communiceren.”

2 Deelnemers

Kenmerken van de beoogde en bereikte doelgroep

Vanuit de versneller zijn drie doelgroep-criteria opgesteld.

De doelgroepcriteria sluiten aan bij de definitie van zwerfjongeren zoals opgesteld door het Ministerie van VWS (2011)¹ en komen samen in de volgende omschrijving:

Zwerfjongeren zijn feitelijk of residentieel daklozen onder de 23 jaar met meervoudige problemen.

De vastgestelde **leeftijdsgrens** bij de versneller van het Kansfonds sluit bij een derde van de projecten niet aan (n=6). Bij deze projecten doen ook oudere jongeren mee, meestal tot 27 jaar. Daarnaast doen bij een derde van de projecten regelmatig, of structureel, kwetsbare jongeren mee die nog niet, of niet meer, residentieel of feitelijk **dakloos** zijn. Bijvoorbeeld omdat het aanbod beter aansluit bij deze jongeren, of omdat het project zich richt op het voorkomen van dakloosheid. Het criterium van **meervoudige problematiek** geldt voor alle deelnemende jongeren.

De geïnccludeerde doelgroep in de versneller is hiermee breder dan beoogd, doordat ook bij relatief oudere jongeren behoefte is aan de

geboden ondersteuning én de projecten zich ook richten op ondersteuning van jongeren die net een eigen woning hebben of risico lopen om dakloos te worden. De leeftijdsgrens van 18-27 jaar sluit aan bij de leeftijdsgrens in het huidige Actieprogramma Dak- en Thuisloze Jongeren 2019-2021².

“Wat ons opviel is dat de meeste meiden die zich bij ons aanmelden niet in de leeftijdscategorie vielen. De meeste waren ouder dan 23 jaar. Omdat we het niet over onze hart konden krijgen en het onze plicht vonden..., hebben we een aantal van deze meiden toch geholpen.”

“Tijdens ons project bleek dat jongeren die nog geen onderdak hebben dat van henzelf is, geen ruimte hebben om na te denken over persoonlijke (sociaal en economisch) groei. De jongeren die deelnamen hadden dus wel de basis van een eigen woonruimte.”

“Het doel van het project is preventief. De jongeren die aangemeld werden hadden veel risicofactoren om dakloos te worden, maar waren het veelal feitelijk (nog) niet.”

¹ VWS (2011). Zwerfjongeren in Nederland, een heldere definitie. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

² VWS (2019). Actieprogramma Dak- en Thuisloze Jongeren 2019-2021. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Aantal deelnemende jongeren

Het Kansfonds beoogde met alle projecten in de versneller in totaal 1000 jongeren te bereiken.

Dit aantal is bereikt; aan de 20 projecten die drie jaar zijn gefinancierd, deden in totaal 1129 jongeren mee. Twee van de 20 projecten bereikten samen 387 jongeren, en droegen daarmee in grote mate bij aan het behalen van de doelstelling van 1000 bereikte jongeren.

Verwacht versus bereikt aantal jongeren

Het beoogde aantal van 40 deelnemende jongeren per project werd bij de helft van de projecten niet gehaald.

“Op zich is de activiteit volgens planning uitgevoerd, maar met veel minder jongeren dan gehoopt/verwacht.”

Bij sommige projecten bleek het lastig om jongeren te motiveren voor deelname, omdat het aanbod niet aansloot bij de wensen en behoeften van de jongeren. Hierdoor moesten de activiteiten en/of de opzet van het project na de start bijgesteld worden. Bij andere projecten was het lastig om geschikte personeelsleden, vrijwilligers of maatjes te vinden waardoor de projecten een langere opstartfase kenden. Bij projecten uit de laatste subsidie-

ronde speelden soms ook de corona-crisis en bijbehorende lockdown een rol.

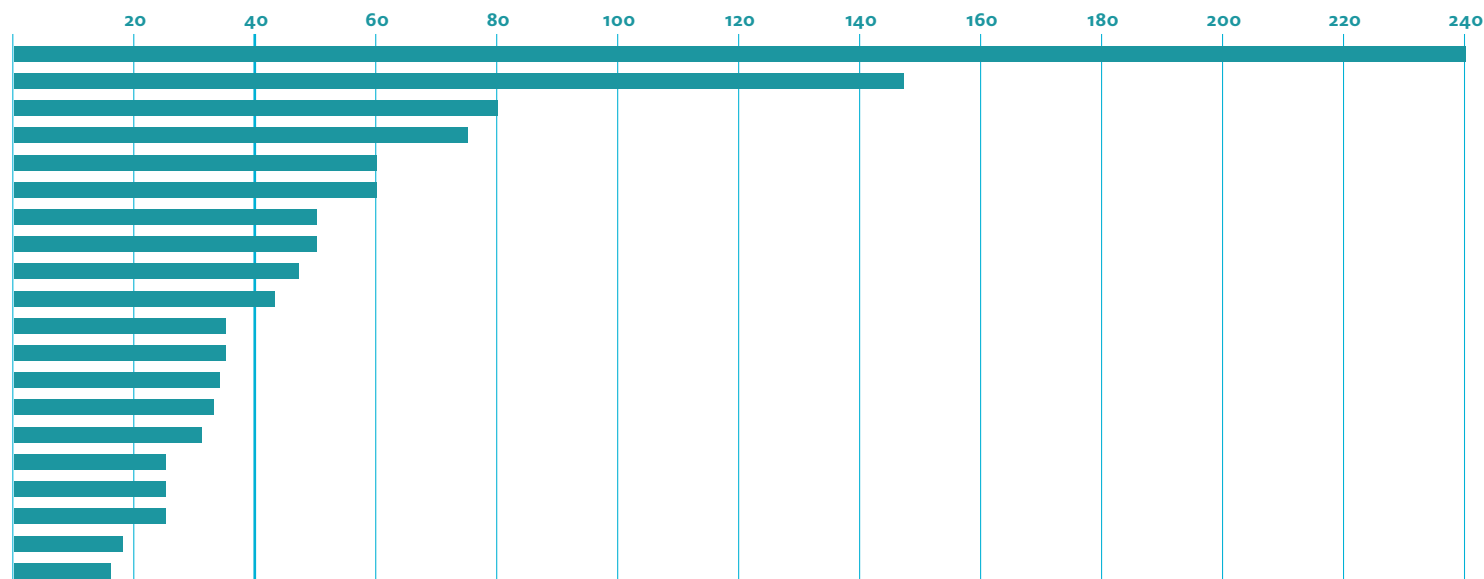
“De tien gezinnen die we beoogd hadden voor het eerste jaar zijn lastig te vinden, het zijn toch wel bijzondere mensen die we zoeken.”

“Personele problemen bij de start hadden een negatieve invloed op het project.”

“Corona periode afgelopen jaar. Minder deelnemers ten tijde van eerste lockdown en minder bewegingsruimte om alles uit te kunnen voeren.”

In totaal stroomden bij 11 projecten minder jongeren in dan verwacht. Bij vier projecten deed slechts 30 tot 50% van het beoogde aantal deelnemers mee. Deze aantallen zijn exclusief de drie projecten die tijdens de versneller stopten. Er waren daarentegen acht projecten succesvoller, waarbij meer jongeren instroomden dan verwacht. Aan één project deden zelfs drie keer zoveel jongeren mee. Bij één project zijn de verwachte en de gerealiseerde instroom nagenoeg gelijk (respectievelijk 24 en 25 jongeren).

Aantal deelnemende jongeren per project

Voortijdige uitstroom

De hoogte en reden van voortijdige uitstroom van jongeren uit de projecten verschilt sterk per project.

Bij 19 projecten stopten 208 jongeren tijdens hun traject.

- Bij vijf projecten was de voortijdige uitstroom laag ($\leq 10\%$, waarbij bij één project niemand voortijdig uitstroomde).
- Bij 11 projecten stopte 10 à 33% van de jongeren.
- Bij drie projecten stopte meer dan een derde van de jongeren, nl. 44% (n=7), 50% (n=25) en 75% (n=45).

Belangrijke constatering hierbij is, dat bij een deel van de jongeren hun voortijdige uitstroom een positieve reden had, zoals het vinden van werk of huisvesting.

De meest voorkomende redenen van uitstroom bij de 11 projecten met een voortijdige uitstroom van 10 à 33% zijn:

- persoonlijk van aard, zoals verhuizing of ziekte van een jongere (n=5)
- tevredenheid met het bereikte resultaat (n=2)

- een nieuwe stap in het leven van de jongere, waardoor de noodzaak voor deelname verdween (zoals het vinden van een baan; n=2)
- gebrek aan aansluiting bij de behoefte van de jongeren (n=1)
- verbod op deelname i.v.m. het overtreden van de huisregels (agressie/middelengebruik; n=1).

In het project waar 43% van de jongeren stopte, sloot het aanbod niet goed aan bij de behoefte van de jongeren. Bij het project waar de helft van de jongeren stopte, deden jongeren dat vooral vanwege persoonlijke redenen of omdat ze geen tijd meer hadden vanwege opleiding/werk. Het project waarbij 75% voortijdig stopte, schrijft dit onder andere toe aan de modulaire opbouw van het programma, waarbij minder jongeren dan verwacht doorstroomden naar het maatjstraject.

Aansluiting

Het blijkt van belang om te toetsen of er voldoende aansluiting is.

Verschillende projectleiders merken tijdens het project hoe belangrijk het is om bij de aanmelding te onderzoeken of de persoonlijke situatie en vaardigheden van de jongeren voldoende aansluiten bij het project. Hierdoor kan voortijdige uitval, en daaraan gekoppelde negatieve ervaringen bij de jongeren voorkomen worden.

“Er moet bij aanvang kritisch gekeken worden naar indicatie (zelfstandige betrouwbaarheid) en contra-indicatie (persoonlijkheidsproblematiek en motivatie).”

Enkele projecten merken dat de deelnemende jongeren nog niet toe zijn aan de aangeboden activiteiten. De jongeren zitten bijvoorbeeld nog teveel in een crisissituatie en hebben daardoor te weinig ruimte in hun hoofd om

deel te nemen aan de activiteiten. In een ander project ziet men jongeren afhaken omdat ze (nog) niet in staat waren om tijdens groepsactiviteiten persoonlijke en ingrijpende zaken (zoals misbruik) te delen. De ervaring is verder, dat voor een succesvolle deelname psychische stoornissen voldoende onder controle moeten zijn.

Een van de projecten geeft bijvoorbeeld de volgende criteria voor succesvolle deelname:

“1) de jongere is (redelijk) zelfstandig; 2) de jongere heeft geen belemmerende/actieve psychische stoornissen; 3) de jongere is hersteld van de grootste onrust; 4) de jongere kan eerlijk zijn en kent zijn/haar verantwoordelijkheden in een samenwerking”.

Werkzaamheid

In de beschrijvingen van de projectleiders zijn zes werkzame elementen van de projecten te onderscheiden. Sommige elementen betreffen het aanbod, andere zijn gerelateerd aan hoe het project is opgezet of gaan over de kwaliteit van de uitvoering. Door de diversiteit in projecten zijn de werkzame elementen niet bij elk project aanwezig.

1 Er zijn en onvoorwaardelijke steun

Het is belangrijk dat medewerkers “er zijn” voor de jongeren en een blijvende en ondersteunende relatie aangaan, waarbij acceptatie en vertrouwen centraal staan en jongeren zich veilig, geaccepteerd en gehoord voelen.

“Goede relatie jongere met begeleider/coach: beschikbaarheid, betrouwbaarheid, flexibiliteit, duidelijkheid, outreachend.”

“Presentie, we zijn er, we zijn er zeker niet alleen van 9 tot 5, maar juist ook in de avond via de app en op straat.”

“Blijven begeleiden, accepteren dat vertrouwen tijd nodig heeft, dat terugval erbij hoort.”

2 Laagdrempelig, informeel contact

Veel jongeren hebben al geruime tijd ervaring met hulpverlening. Omdat deze ervaringen niet altijd positief zijn, jongeren ‘zorgmoe’ zijn, hebben ze binnen de projecten behoefte aan laagdrempelige, informele contacten die niet direct aan hulpverlening gebonden zijn.

“Eén van de succesfactoren van ons maatjesproject waren de laagdrempelige activiteiten. De escaperoomavonden zorgden ervoor dat de jongeren op een ontspannen manier in contact konden komen met anderen.”

“De focus op talent en lol, de meesten hebben hun buik vol van trajecten en hulpverlening en kunnen deze positieve aanpak wel gebruiken.”

“Jongeren ervaren de laagdrempeligheid in het project als prettig. Door de informele inloophuis-kamer kunnen ze zich beter ontspannen tijdens het gesprek met de professional en coach.”

3 Aansluiten bij de belevingswereld

Een ondersteuningsaanbod dat goed aansluit bij de belevingswereld, wensen en behoeften van de jongeren is noodzaak en als dit voorhanden is ook een belangrijk werkzaam ele-

ment. Dit vraagt ook om de participatie van jongeren bij de opzet van het project en bij de keuze van het ondersteuningsaanbod. Hen een stem in het project geven is van belang.

“Jongeren denken mee in de ontwikkeling waardoor je aansluit bij de doelgroep.”

“Er is steeds een netwerk geweest dat meedenkt, en jongeren maken daar deel van uit.”

4 Project-specifieke factoren

Projectleiders noemen bij de werkzame elementen ook specifieke onderdelen van het aanbod, zoals de gekozen werkvorm.

“Sociale ‘familie’ structuur in het huis, waarbij bewoners en coaches en andere medewerkers vanzelf en frequent voor elkaar beschikbaar zijn.”

5 Inzet van ervaringsdeskundigheid

De aanwezigheid van ervaringsdeskundige jongeren in het project, bijv. als trainer, biedt de deelnemende jongeren hoop en perspectief. Door het onderling delen van ervaringsverhalen merken jongeren dat zij niet de enige zijn die met bepaalde situaties worstelen.

“Dat de training door jonge mensen gegeven wordt die zelf ervaringsdeskundig zijn.”

“Het delen van ervaringsverhalen helpt.”

6 Getrainde, samenwerkende medewerkers

De projectleiders benoemen het belang van voldoende, betrokken en goed getrainde medewerkers die zich inzetten voor het project en die onderling goed samenwerken.

“Capabele en toegewijde vrijwilligers die zich hebben aangemeld en ingezet”

“Uitgebreide training van mentoren”

“Samenwerking met de collega's”

3 Impact

Eigen kracht en talenten

Deelname aan de projecten zorgt volgens de projectleiders bij veel jongeren voor een persoonlijke “boost”.

In veel projecten leren jongeren praktische en relationele vaardigheden (zoals naar elkaar luisteren, omgaan met conflicten en hun eigen gevoelens onder woorden brengen), en ontdekken ze hun eigen krachten en talenten. De projectleiders zien bij veel jongeren hun zelfwaardering en zelfvertrouwen groeien door onder andere succeservaringen binnen de projecten (zoals het succesvol afronden van een training) waardoor ze weer meer durven. Jongeren vergroten volgens de projectleiders hun zelfstandigheid en zelfredzaamheid, waardoor zij ook de regie over hun leven weer meer in eigen handen krijgen.

Verskillende jongeren vinden een woning. Sommige jongeren krijgen een baan of starten met een opleiding, anderen vinden bij het project nuttige dagactiviteiten. Ze voelen zich door hun deelname weer meer geaccepteerd: ze voelen zich meer gezien en gehoord, dat ze ertoe doen en erbij horen. Bij verschillende projecten vergroten jongeren hun sociale netwerk en ervaren de voordelen ervan. Bij één van de projecten geven verschillende jongeren aan “dat hun leven was gered” doordat een leeftijdsgenoot hun maatje werd. In een project dat zich richt op het koppelen van jongeren aan een steungezin beschrijft de projectleider de impact voor jongeren: *“Zij ervaren hierin een thuis en alle positieve elementen die hierbij horen: warmte, gezelligheid, trouw, vriendschap, respect, geduld, etc.”*

De impact van de projecten is niet bij alle jongeren even groot. Sommige jongeren doen bijvoorbeeld maar kort mee met een project en nemen hier weinig uit mee. Andere jongeren daarentegen bereiken veel van voor hen belangrijke doelen.

“Er zijn jongeren die grote stappen hebben gezet en succesvol zijn uitgestroomd. Maar ook die tijd nodig hebben, weggaan en weer terugkomen.”

“Ze leren naar elkaar te luisteren en elkaar te steunen en stimuleren. Ze ontdekken wat ze leuk vinden en (beter) kunnen en (meer) durven (dan ze denken). Ze krijgen expliciete waardering voor wie ze zijn en wat ze doen.”

“De jongeren voelen zich gehoord, gesteund en serieus genomen middels positief contact. Zij krijgen de regie over hun eigen leven. Veelal hebben ze na het project meer zelfvertrouwen en een positievere blik naar de toekomst.”

“Ze hebben een blijvend positief keerpunt meegemaakt door het project en hebben een beter leven, gaan naar school of zijn aan het werk”

“De training geeft jongeren eigenlijk altijd een persoonlijke ‘boost’. Hun zelfvertrouwen wordt groter, ze durven meer, ze laten hun stem horen. Ze merken in de groep dat ze meetellen en dat hun bijdrage waardevol is voor anderen. Bij sommigen winnen de problemen het weer, maar bij de meesten gaat het om persoonlijke groei. De jongeren die na de training doorgaan in het project blijven zich ontwikkelen.”

“Jongeren ervaren hoe het is om een sociaal netwerk te hebben dat erop gespitst is om hun te helpen. Doordat de gelijkwaardigheid gewaarborgd wordt door lotgenoten ontstaat er ook een beweging van empowerment. Deelnemers helpen elkaar. Dit maakt het bijzonder en zorgt voor grote sprongen in ontwikkelingen op sociaal gebied, vaardigheden maar ook toekomst.”

4 Uitvoering

Bevorderende factoren

De projectleiders benoemen diverse factoren die de doelbereiking van hun projecten bevorderen.

Slechts één factor wordt breed gedragen: een goede samenwerkingsrelatie met samenwerkingspartners en externe partijen, zoals gemeenten en vrijwilligersorganisaties, en de aanwezigheid van een groot netwerk (om bijvoorbeeld maatjes te werven).

“Goede contacten tussen medewerkers van verschillende organisaties”

“We zijn een samenwerking aangegaan tussen organisaties die elk hun eigen expertise hebben. Een mooie samenwerking tussen formele en informele zorg. Tussen organisaties die gespecialiseerd zijn in begeleiding van dakloze jongeren en een organisatie die zich volledig richt op werving en begeleiding van maatjes. Deze combinatie bleek gedurende ons maatjesproject steeds beter te werken. Medewerkers van Limor en de Herberg kenden de dakloze jongeren en konden hen stimuleren. Medewerkers van Hart van Zwolle bleken goed in staat geschikte maatjes te vinden en te begeleiden.”

“Samenwerking binnen de keten, we weten elkaar te vinden, op casus- en projectniveau.”

“Groot jongerennetwerk tot de beschikking.”

Factoren die een aantal projectleiders noemen, zijn:

- de aanwezigheid van voldoende financiering/financiers
- positieve publiciteit, bv in kranten of door mond-op-mond reclame door de jongeren
- enthousiasme en motivatie van de jongeren
- de ruimte om al doende te leren en het project aan te passen
- eerdere ervaring met soortgelijke projecten

Veel andere bevorderende factoren worden slechts één keer genoemd, zoals *“De kanteling van de zorg, waardoor organisaties op zoek zijn naar vernieuwende producten”* en *“De contacten met het Kansfonds en andere projecten.”*

Belemmerende factoren

De samenwerking met andere partijen is niet alleen de belangrijkste bevorderende factor, het is ook de belangrijkste belemmerende factor.

Projectleiders wijzen op de gebrekkige samenwerking met:

- de gemeenten: o.a. door teveel bureaucratie, regelgeving van de gemeenten die “de jongeren in de weg zit”
- zorgaanbieders: verschil in visie, niet nakomen van afspraken
- ketenpartners: o.a. door gebrek aan daadkracht, moeizame of onvoldoende samenwerking op casusniveau en verschil in belangen en in werkwijze.

Verder wordt het hoge aantal personele wisselingen bij samenwerkingsinstanties genoemd waardoor projecten zich steeds opnieuw kenbaar moesten maken, en het gebrek aan een “plek in het beleid en de organisatie van de jeugdzorg”.

“Blijft soms moeilijk om in schrijnende gevallen samen te werken met ketenpartners.”

“Sommige organisaties gaan erg langzaam of blijven hangen in ‘woorden’ maar geen daden.”

“Het project is te lang blijven steken bij de leidinggevendenden van de partners die jongeren aanmelden. Als het management enthousiast is over een project, wil dat niet zeggen dat de uitvoerders direct meewerken.”

“Vaak loopt de samenwerking stuk vanwege financiering, of medewerkers voelen zich bedreigd en zijn bang de doelgroep te verliezen en dus hun financiering te verliezen. Soms ook een gevoel van bedreiging vanwege enthousiasme en goede resultaten bij jongeren.”

“Belangen van jongeren en organisaties verschillen. Verdienmodellen zijn een obstakel om met jongeren te werken of te creëren.”

Andere belemmerde factoren die meerdere projectleiders noemen, zijn:

- de doelgroep: o.a. hoge percentage uitval en uitstroom, zwaarte/complexiteit van de problematiek, hulpmijding door de jongeren, negatieve invloed van groepsdruk onder de jongeren
- het hoge aantal personele wisselingen binnen het eigen team
- gebrek aan financiering: o.a. onvoldoende continuïteit in financiering, gebrek aan flexibiliteit bij de gemeenten om nieuwe initiatieven te kunnen financieren

- de corona-crisis en bijbehorende lockdown, en gevolgen hiervan voor de jongeren
- systeemfactoren: gebrek aan woon- en doorstroommogelijkheden.

“Kwetsbare doelgroep, kan je niet altijd op bouwen.”

“De doelgroep die je wilt bereiken vraagt zelf maar zelden om (deze) steun. Uit onbekendheid maar ook verzet tegen elk hulpaanbod.”

“Meeste subsidies zijn tijdelijk, hierdoor is het moeilijk om iets structureels te bieden en is de continue race naar financiële ondersteuning overheersend.”

“Woningnood blijft hoog.”

Daarnaast noemen projectleiders project-specifieke factoren, zoals een niet goed werkende opzet van het eigen project.

“We hebben we ons teveel gefocust op individuele maatjestrjecten, terwijl in de praktijk duidelijk werd dat groepsactiviteiten en -contacten van grote meerwaarde waren voor succesvol verloop van maatjestrjecten.”

Vergroten van meerwaarde van de projecten

Waarvoor zou volgens de projectleiders de meerwaarde kunnen worden vergroot?

Projectleiders wijzen vooral op oplossingen voor de belemmeringen, zoals meer (structurele) financiering en meer beschikbare woonruimte voor jongeren. En op intensievere contacten met partijen die jongeren kunnen aanmelden. Minder resultaatgerichtheid bij de opdrachtgevers, opheffen van belemmerende regelgeving bij gemeenten/overheid worden ook genoemd. En er wordt gewezen op het belang van durf en flexibiliteit bij samenwerkingspartners en een structurele inbedding van het project in de gemeente en in de eigen organisatie. Veel van deze factoren worden slechts eenmaal genoemd.

“Opdrachtgevers (zoals gemeente) moeten inzien dat veel jongeren nog basisvaardigheden aan moeten leren. Ze zetten teveel resultaatgericht in op gebied van werk/school.”

“Grote organisaties die mee durven te vernieuwen. Mee willen gaan in de nieuwe GGZ, buiten de lijntjes kleuren.”

“Opgenomen worden als succesvol jonge moeder programma binnen de gemeente Rotterdam.”

5 Borging

Financiering

Voldoende budget is een belangrijke voorwaarde voor borging van het ondersteuningsaanbod.

De meerderheid van de projecten heeft voldoende budget voor het bekostigen van de:

- materiele lasten (zoals locatie en trainingsmaterialen; onvoldoende budget: n=3)
- personele kosten van betaalde medewerkers (onvoldoende budget: n=5)
- kosten voor de niet-betaalde medewerkers (zoals vrijwilligers; onvoldoende budget: n=2)
- kosten voor communicatie en PR (onvoldoende budget: n=3)

Dit houdt tegelijkertijd in, dat een kwart van de projecten bijvoorbeeld onvoldoende financiering heeft om personeel aan te stellen.

Continuïteit

Acties en voorwaarden om voortbestaan van de projecten te borgen.

Om de duurzaamheid van het ondersteuningsaanbod in de versneller vast te stellen, is onderzocht welke activiteiten de projecten hebben ondernomen om het voortbestaan van hun projecten te borgen én is gevraagd of het project na de projectperiode van drie jaar wordt voortgezet.

Activiteiten voor borging en verspreiding

Projectleiders geven aan welke activiteiten ze uitvoerden om het project onder de aandacht te brengen bij andere partijen én de verspreiding ervan te bevorderen.

Minstens driekwart van de 20 projecten heeft het volgende gedaan:

- Het ondersteuningsaanbod onder de aandacht brengen bij lokale /regionale instellingen die contact hebben met jongeren, met als doel doorverwijzing van jongeren vanuit deze instellingen zodat zij van het ondersteuningsaanbod gebruik kunnen maken. (n=18)
- Informatie over het ondersteuningsaanbod toegankelijk maken voor derden via web-

site, informatiefolders, rapportages etc. (n=17)

- Het ondersteuningsaanbod onder de aandacht brengen bij gemeenten. (n=17)
- Het ondersteuningsaanbod onder de aandacht brengen bij (mogelijke) financiers, anders dan het Kansfonds. (n=17)
- Het ondersteuningsaanbod voor verdere verspreiding onder de aandacht brengen bij instellingen die werken met jongeren (regionaal en/of landelijk). (n=15)
- De gebruikte materialen bij het ondersteuningsaanbod (zoals handleidingen en protocollen) vrij beschikbaar maken voor derden. (n=15)

Twee projecten hebben het ondersteuningsaanbod voor verdere verspreiding onder de aandacht gebracht van andere dan de hierboven genoemde partijen, zoals een sportbedrijf en scholen.

De projectleiders voerden gemiddeld vijf activiteiten (range 4-6) uit voor de borging en verspreiding van hun projecten. Dit was ook

de wens vanuit de versneller. Goed nieuws is, dat de meeste projecten (15 van 20) de gebruikte materialen vrij beschikbaar maken voor derden. Andere partijen, en dus jongeren, kunnen hiermee gemakkelijk profiteren van het aanbod dat in de versneller is ontwikkeld.

Voortzetting van ondersteuningsaanbod

Na afloop van de driejarige subsidieperiode zijn 16 van de 20 projecten nog steeds beschikbaar voor jongeren. Bij enkele projecten wijzen de projectleiders hierbij expliciet op de tijdelijkheid van de gevonden vervolgfianciering. Bij twee van de 16 projecten die doorgaan is het ondersteuningsaanbod in zijn geheel overgenomen door de gemeente en bij acht projecten gebeurde dat gedeeltelijk. Acht projecten hebben hun aanbod (ook) overgedragen naar andere partijen of andere wijken/gemeenten.

“Het project gaat door als reguliere hulpverlening, dus via reguliere financieringsbronnen zoals beschikkingen en subsidie van de gemeente.”

Sommige projecten gaan in gewijzigde vorm door, bijvoorbeeld met de aanpassingen aan de doelgroep of door het aanbod samen te voegen met andere projecten. Er zijn ook projecten waarbij het aanbod volledig ingebed wordt/blijft in het aanbod en de werkwijze van de bovenliggende organisatie.

“De elementen worden geïntegreerd in het Ben in de Buurt team.”

“De betrokken organisaties gaan door met de ingezette ontwikkeling. De doelgroep is wel verlegd van alleen jongeren naar ook volwassenen.”

“Het project is ingebed in de professionele begeleiding die jongeren krijgen.”

“We hebben nu net een nieuw project, voortbouwend op het oude project, goede onderdelen blijven bestaan en oude succesvolle onderdelen worden toegevoegd.”

De meerderheid van de projecten uit de versneller is succesvol in het verkrijgen van een vervolgsubsidie. De versneller draagt daarmee dus duurzaam bij aan het ondersteuningsaanbod voor dak- en thuisloze jongeren.

Vier van de 20 projecten stoppen, bijvoorbeeld omdat er geen financiering beschikbaar is of vanwege samenwerkingsproblemen met de projectpartners.

“De stichting ziet geen betaalbare, duurzame toekomst voor zich en wordt daarom geliquideerd ultimo december 2019.”

“Financiering is lastig. Duurzaam integreren lukt niet omdat er geen geld is in jeugdzorg.”

“Het project is afgesloten vanwege onoplosbare visieverschillen en samenwerkingsproblemen met de jeugdzorgaanbieder.”

Samenvatting

Projecten

Aantal

Vanuit de versneller Geloof in eigen kunnen financierde het Kansfonds, in de periode van 2015-2021, 24 projecten, waarvan 21 projecten de volle drie jaar zijn gefinancierd.

Doelen

De meerderheid van de projecten richt zich op het ontwikkelen van talenten bij de jongeren en het bieden van sociale steun. Tien projecten richten zich (ook) op het aanleren van levensvaardigheden.

Betrokkenheid jongeren

De projecten verschillen sterk in de mate

waarin jongeren participeren in de opzet, uitvoering, toepassing, evaluatie en disseminatie van de projecten. Bij verschillende projecten zijn de jongeren niet of nauwelijks betrokken bij de opzet en het ontwerp van het project, waardoor de activiteiten soms onvoldoende aansluiten bij hun wensen en behoeften en de start van de projecten ook moeizaam verloopt.

Nazorg

De meeste projecten bieden nazorg aan de jongeren op het moment van uitstroom, ook voor een langere periode; sommige jongeren verdwijnen na uitstroom echter uit zicht.

Jongeren

Kenmerken doelgroep

De doelgroep die gebruik maakt van het ondersteuningsaanbod is breder dan beoogd. Hoewel alle jongeren meervoudige problemen hebben, doen bij verschillende projecten jongeren mee die ouder zijn dan 23 jaar en zijn niet alle jongeren residentieel of feitelijk dakloos.

Aantal

Aan de 20 projecten die drie jaar zijn gefinancierd, doen in totaal 1129 jongeren mee. Een derde van deze groep jongeren doet mee aan twee van de 20 projecten. Het beoogde aantal deelnemende jongeren wordt bij projecten niet altijd gehaald. Bijvoorbeeld omdat het aanbod niet voldoende aansluit bij de wensen van de jongeren of omdat het lastig is om het project voldoende te bemensen.

Er zijn echter ook projecten waaraan meer jongeren deelnemen dan vooraf verwacht. Het aantal deelnemende jongeren per project varieert zeer sterk, van 16 tot 240. Wat ook sterk varieert is de hoogte van de tussentijdse uitstroom (van 0 tot 75%) en de oorzaken voor deze uitstroom, waarbij persoonlijke redenen bij de jongeren (zoals verhuizing) het vaakst worden genoemd. Verschillende projectleiders merken tijdens het project dat het belangrijk is om bij de aanmelding te onderzoeken of de persoonlijke situatie en vaardigheden van de jongeren voldoende aansluiten bij het project om succesvol deel te kunnen nemen.

Werkzame elementen en impact

Werkzame elementen

De projectleiders noemen er vijf:

- “er zijn” voor de jongeren en onvoorwaardelijke steun bieden;
- laagdrempelig en informeel contact;
- een aanbod aansluitend bij de belevingswereld van de jongeren;
- de inzet van ervaringsdeskundigheid;
- het inzetten van getrainde, goed samenwerkende medewerkers.

Impact

Deelname aan de projecten heeft bij veel jongeren volgens de projectleiders een grote positieve impact. Deze impact verschilt per project en per jongere. Jongeren leren onder andere nieuwe vaardigheden aan, vinden een woning, gaan terug naar school of vinden een baan, krijgen meer zelfvertrouwen en zelfwaardering, voelen zich meer geaccepteerd en breiden hun sociale netwerk uit.

Bevorderende en belemmerende factoren en meerwaarde

Bevorderende en belemmerende factoren

De belangrijkste bevorderende én belemmerende factor is de goede dan wel slechte samenwerking met andere partijen, bijvoorbeeld door conflicterende belangen.

Aanvullende belemmerende factoren zijn onder andere een gebrek aan financiering, veel personele wisselingen binnen het eigen team en factoren gerelateerd aan de doelgroep, zoals de complexiteit van hun problematiek.

Meerwaarde

Om de meerwaarde van de projecten te vergroten is volgens projectleiders vooral het aanpakken van belemmeringen essentieel, zoals onvoldoende (structurele) financiering en een moeizame samenwerking met andere partijen.

Voorwaarden voor borging

Financiering

De projecten zijn over het algemeen tevreden over hun financiële middelen, terwijl meer dan een kwart van de projecten tevens aangeeft onvoldoende financiering te hebben voor de personele kosten.

Continuïteit

De projectleiders voeren gemiddeld vijf activiteiten (range 4-6) uit voor de borging en verspreiding van hun projecten. Ruim driekwart van de projecten blijft na afloop van de subsidieperiode bestaan en veel van de ontwikkelde handleidingen en protocollen zijn vrij beschikbaar voor derden. De versneller levert hiermee een duurzame bijdrage aan het hulpverleningsaanbod voor deze dak- en thuisloze jongeren.

Aanbevelingen en discussie

Focus van projecten en betrokkenheid van de jongeren

Om te zorgen dat nieuwe projecten goed aansluiten bij de belevingswereld en de wensen en behoeften van jongeren is het essentieel om jongeren, vanaf de eerste brainstorm over de opzet en het ondersteuningsaanbod, bij de projectontwikkeling te betrekken. Bij voorkeur door hen direct aan te laten sluiten bij het projectteam. Als dat niet mogelijk is, zijn opties om hen regelmatig via een focusgesprek te raadplegen of via een klankbordgroep mee te laten denken. Hierdoor krijgen de jongeren ruimte om hun mening te geven en hun (ervarings)kennis in te brengen, en wordt voorkomen dat projecten er na de start achter

komen dat hun aanbod niet aansluit bij de doelgroep. Ook bij de vervolgfases van een project is het belangrijk om de inbreng van de jongeren steeds mee te nemen en in continue samenspraak vast te stellen of het project, en eventuele wijzigingen, nog steeds bij de doelgroep aansluiten. De doelen van de versneller, nl. het bieden van langdurige vrijwillige steun, het verder ontwikkelen van levensvaardigheden en het inzetten op talenten in plaats van problemen en beperkingen, zijn alle van groot belang om jongeren te ondersteunen bij het weer op de rit krijgen van hun leven.

Aandacht voor de persoonlijke situatie van de jongeren

Wanneer jongeren zich aanmelden voor een project is het belangrijk om te kijken of de persoonlijke situatie en vaardigheden van de individuele jongeren aansluiten bij activiteiten van het project. Wanneer dit niet gedaan wordt, bestaat het risico dat jongeren halverwege uitvallen, met een nieuwe faalervaring erbij. Deze 'selectie' brengt echter ook puzzels met zich mee, waar vooraf goed over nagedacht moet worden en waarvoor handelingsaanwijzingen geformuleerd dienen te worden. Zoals: is er binnen het project voldoende

ruimte om jongeren die dat nodig hebben eerst de tijd te geven om tot rust te komen, en eventueel te werken aan hun basisbehoeften (zoals wonen, inkomen), en zo nee, naar welke organisaties kunnen jongeren die zich aanmelden -maar nog niet stabiel genoeg zijn- toegeleid worden. En, hoe kan men deze jongeren toch ondersteunen als er geen geschikte alternatieven voor hen beschikbaar zijn? Of, is het mogelijk om het ondersteuningsaanbod zo aan te passen dat ook deze jongeren deel kunnen nemen?

Aandacht voor personeelsbeleid

Uit de evaluatie blijkt dat bij de start van projecten (meer) expliciete aandacht nodig is voor het personeelsbeleid. Bij verschillende projecten was onvoldoende budget voor personeel beschikbaar om het project goed te kunnen draaien, was niet tijdig voldoende

personeel inzetbaar en zorgden wisselingen binnen het projectteam, maar ook bij de projectleiding, voor vertraging in het project én een gebrek aan continuïteit. Bij toekomstige projecten is het belangrijk om vóór de start van het project al contact te leggen met

organisaties die bijvoorbeeld werken met maatjes of ervaringsdeskundigen. Dit om te voorkomen dat het niet tijdig aantrekken van deze krachten voor vertraging zorgt en een bottleneck is bij de uitvoering. Ook het opleiden en blijven investeren in de medewerkers (vrijwilligers, maatjes, betaalde personeelsleden etc.) is van groot belang om het project te laten slagen. Zaak is ook om vooraf te zorgen voor een goede vervanging van de

projectleider, of te starten met een duo leiderschap. Uit de evaluatie blijkt dat de projectbasis erg fragiel is als de uitvoering en implementatie voornamelijk bij één persoon is belegd. Zo hebben door persoonlijke omstandigheden bij de projectleiders (zoals een burn-out, overlijden van een naaste) projecten vertraging opgelopen omdat het projectleiderschap niet (goed) overgenomen kon worden.

Focus op samenwerkingsrelaties

Het is cruciaal om vanaf de start van het project, of zelfs al vóór de start, te investeren in goede samenwerkingsrelaties met externe partijen, zoals gemeenten en ketenpartners. Deze samenwerking is onder andere noodzakelijk om jongeren te kunnen bereiken, jongeren een zo goed mogelijke begeleiding te bieden en ook om voldoende financiering te krijgen en het voortbestaan van het project

te waarborgen. Hierbij kan, naast samenwerking met bijvoorbeeld ketenpartners en directe samenwerkingspartners in het project, ook gedacht worden aan het aangaan van samenwerkingsrelaties met huisvestingsinstanties of onderwijsinstellingen, aangezien het vinden van passende woonruimte en werk/scholing belangrijke struikelblokken zijn bij de participatie van jongeren.

Verkrijgen van financiering

Omdat de meeste subsidies tijdelijk zijn, is het voor veel projecten moeilijk om hun activiteiten structureel aan te bieden en is de “continue race naar financiële ondersteuning overheersend”. Voor het voortbestaan van projecten is het dan ook cruciaal om (tijdig)

aandacht te hebben voor vervolgfianciering van het project, en hier eventueel hulp bij in te roepen van experts binnen of buiten de eigen organisatie. Zonder vervolgfianciering moeten projecten noodgedwongen hun (effectieve) ondersteuningsaanbod stoppen.

Ruimte om te experimenteren

Projectleiders die een nieuwe methodiek ontwikkelen of een bestaande methodiek aanpassen, hebben ruimte nodig om te experimenteren en uit te proberen wat het beste werkt qua aanpak en doelgroep. Daarnaast moeten ze de gelegenheid hebben om op basis van opgedane kennis en inzichten, hun doelen en werkwijze aan te passen. De ruimte die ze hiervoor van het Kansfonds hebben gekregen, is belangrijk geweest voor het ontwikkelen van een vernieuwend onder-

steuningsaanbod. Daarnaast gaf de financiering van het Kansfonds de projecten de gelegenheid om gemeenten en andere financiers te laten zien dat hun aanbod werkt, wat de kans op vervolgfianciering aanzienlijk vergroot. Belangrijk was ook de vrijheid die projecten kregen om af te wijken van de in de versneller opgestelde doelgroepen, omdat dit projecten de mogelijkheid gaf om een bredere groep kwetsbare jongeren van het aanbod te laten profiteren.

Deelnemende projecten

Stichting Zwerfjongeren Nederland stelde een overzicht samen van de projecten waarvoor subsidie werd ontvangen.

ExpEx, Xtra Plus, Den Haag

Xtra, JIT, Straat Consulaat en Jatiz voeren jaarlijks met 20-25 zwerfjongeren een talentscan en basis training “werken met eigen ervaring” uit. Jongeren kunnen zich daarna als maatje inzetten voor andere zwerfjongeren en als ervaringsdeskundige mee bouwen aan een wezenlijk andere jeugdhulp.

Samen verder, Timon, Rotterdam

Timon wil met dit project 30 jongeren koppelen aan steungezinnen. Onderdeel van het project is tevens om na te gaan, hoe dit werkt en of het resultaten oplevert.

Biografie in Beeld, Stichting Kunst=Zinnig, Rotterdam

Kunst=zinnig wil met Biografie in Beeld jaarlijks 40 jongeren bereiken. Met een training die deelnemers helpt hun eigen biografie in beeld te brengen. Zo krijgen zij een perspectief op de toekomst.

Zelfredzaamheidsgids, Fynder Foundation, Rotterdam e.o.

Fynder biedt aan 24 jongeren een training die op militaire basis is geschoeid. Er is aandacht voor een mentaal en fysiek survivaalkamp, trainingen (o.a. veerkracht, samenwerken, EHBO), ontwikkelen van een blik op de toekomst. Jongeren verbinden zich na afloop aan Fynder als trainer/maatje of voor andere activiteiten.

Jongeren in de knel, De Binnenvest, Leiden

De Binnenvest biedt opvang in combinatie met begeleiding door ervaringsdeskundigen en een social parent. In een “bootcamp” wordt nagegaan wat jongeren nodig hebben om hun leven verder vorm te geven.

Time2Shine, Bedrijf & Samenleving, Haarlem en Omstreken (BSHO)

BSHO gaat 25 zwerfjongeren koppelen aan vrijwillige mentoren. Er wordt gewerkt met

jeugdclubs, platforms waarin het CJG, de jongere zelf, zijn/ haar familie, een begeleider en eventuele anderen deelnemen. De mentoring gaat samen met toeleiding naar werk/ stage en het vinden van een woonplek.

Ervarings(t)huis, YOUKÉ Sterke Jeugd/ Be4you2, Utrecht

Youke biedt combinatie van (tijdelijk) onderdak en begeleiding van zwerfjongeren door ex-zwerfjongeren. Een ervaringshuis biedt ruimte aan een ex-zwerfjongere en vier zwerfjongeren. Doelen zijn de sociale participatie te bevorderen met de inzet van ex-zwerfjongeren en het samen op zoek gaan naar talenten.

Talenten van zwerfjongeren zichtbaar maken, Stichting In Beeld, Utrecht

Stichting In Beeld heeft een creatieve vrijplaats voor projecten met (ex)dak- en thuisloze jongeren. Een dramatherapeut en beeldend theatermaakster/vormgeefster organiseren een projectweek met zwerfjongeren. Ze werken vanuit behoeften van de jongeren zelf, rusten niet voordat ze iets vinden dat hem of haar aan de slag zet.

Deskundig door ervaring, Leger des Heils, Utrecht

Het Leger zet ervaringsdeskundigen in om jongeren te begeleiden, naast de reguliere hulpverlening. Focus op zelfregie en de basale levensvaardigheden. De inzet is om in 3 jaar minimaal 30 jongeren (20 cliënten en 10 ervaringsdeskundigen) te betrekken. Landelijke uitrol als de pilot aanslaat.

Focus, Publieke Zaak/Streetcornerwork/ Don Bosco Jonathan, Amsterdam

Het project is opgezet met Don Bosco Jonathan, Streetcornerwork en RadarAvies. De begeleiding van jongeren bestaat uit drie onderdelen; via de reguliere jeugdhulp, met een coach het onderlinge contact opzetten en

versteven. Een koppeling van formele en informele zorg. Het streven is om 30 (driegend) dak- en thuisloze jongeren in drie jaar tijd te begeleiden.

Moving forward Sara, Powerlady, Amsterdam

Moving Forward Sara biedt individuele coaching, praktische ondersteuning en speelt in op de behoefte van meiden en aanstaande moeders. PowerLady maakt ook een Magazine samen met de meiden om hun zelfvertrouwen een boost te geven.

De kandidatenmarkt, Het kandidatennetwerk, Amsterdam

De Kandidatenmarkt is een voortraject voor dak- en thuisloze jongeren, waarna zij op warme wijze doorstromen en meedoen in het reguliere traject. Jongeren wordt langdurige steun geboden door de Kandidatenmarkt community, waarbinnen Life-, Money- en WorkSkills worden ontwikkeld.

100% Talentontwikkeling, Kwintes, Almere

Kwintes heeft 32 woonplekken voor jongeren met multi-complexe problematiek en 30 plekken voor begeleiding en behandeling. Kwintes gaat 100% Talent uitvoeren, gebaseerd op het gedachtegoed van de Engelse Foyer Federation en gaat talentgericht werken. Er worden 75-100 Almeerse dak- en thuisloze jongeren tussen 16 en 23 jaar begeleid.

Maatjesproject, Interkerkelijk Diaconaal Overleg (IDO), Lelystad

Dit project is een samenwerking van IDO met de gemeente, welzijn Lelystad en Kwintes. Zwerfjongeren worden begeleid naar stabiele huisvesting en gekoppeld aan een maatje. Die zet samen met de jongere stappen naar onderwijs of vrijwilligerswerk.

ExpEx, Spectrum, Arnhem

Spectrum gaat 24 jongeren opleiden tot

ervaringsdeskundigen. Zij krijgen een rol in de Gelderse jeugdzorg. Ze begeleiden ook jongeren in de jeugdzorg, onder andere bij de overgang 18-/18+. In het project wordt samengewerkt met GGZ midden NL, Leger des Heils en Iriszorg.

Power2Us, GGD West-Brabant, Breda en Bergen op Zoom

Dit project is een samenwerking van Annahuis, Traverse groep, SMO Breda en Red een kind. Zij gaan een 'Afrikaanse aanpak' inzetten voor zwerfjongeren. De kern is dat jongeren gezamenlijk werken aan hun psychische, sociale en economische veerkracht. Iedere jongere heeft talenten, jongeren krijgen training om deze te versterken en te leren benutten.

Ervaringsdeskundigheid en Talentenexpeditie, Neos, Eindhoven

Neos heeft een project voor de inzet van ervaringsdeskundigen (Changes) en de talentenexpeditie. In de talentenexpeditie gaan jongeren, die in Changes zitten, aan de slag met vragen als: wie ben ik, wat wil ik, wat kan ik, etc. Er is voor jongeren een vaste begeleider, ze worden snel geholpen met het doel uitstroom naar zelfstandig wonen en werk of redelijk zelfredzaam met wat hulp.

In2Yourplace, Levanto groep, Heerlen

In2yourplace.com is een training voor zwerfjongeren om hen te ondersteunen actief mee te doen in de maatschappij en een toekomstplan op te stellen. De training is gericht op zelfstandig wonen actieve deelname aan de samenleving en vaardigheden versterken.

Spirit of Youth, Spirit of Youth, Maastricht

Spirit of Youth biedt jongeren, vaak afkomstig uit de (semi) residentiële jeugdhulp, dagbesteding en een leerwerkplaats bij een stoeterij met 20 paarden. Jongeren krijgen zo de kans om hun kwaliteiten te ontdekken en

zelfvertrouwen te ontwikkelen. Zij worden langdurig ondersteund door een maatje.

We have a dream, Humanitas Onder Dak, Enschede

Humanitas Onder Dak maakt sinds 2014 gebruik van de methodiek Krachtwerk gericht op het verhogen van de zelfredzaamheid en verbeteren van de kwaliteit van leven. Samen met Humanitas Match wordt een maatje gezocht, voor 15 jongeren per jaar. Daarnaast wordt er een laagdrempelige ontmoetingsplek gerealiseerd in de vorm van een jongerencafé.

Mate for me, Limor, Zwolle

Limor zoekt jaarlijks voor 15 jongeren een maatje. Limor is lid van Zwolle actief, een samenwerking tussen zes organisaties voor dak- en thuislozen. Coaches van Zwolle actief kunnen ook ingezet worden voor maatwerk.

Back to Basic, WerkPro, Groningen

Met 'Back to Basic' gaan dak- en thuisloze jongeren aan levensvaardigheden werken om zo ruimte te krijgen om hun talenten te benutten. Met verschillende modules, mede ontwikkeld door jongeren zelf, leren jongeren op verschillende gebieden de basis die zij in hun opvoeding gemist hebben.

Fit your Talent, Stoot, Groningen

Met 'Fit Your Talent' biedt Stoot dak- en thuisloze jongeren sportieve arbeidsplekken, gezonde leefstijlen en coaching aan. Doel is het creëren van fysiek welbevinden en daarmee de zelfredzaamheid en participatie van dak- en thuisloze jongeren bevorderen.

Onze dank gaat uit naar iedereen die heeft bijgedragen aan de uitvoering van dit onderzoek, in het bijzonder alle deelnemende projectleiders.

Colofon

Evaluatie Versneller
'Geloof in eigen kunnen'

Opdrachtgever

Kansfonds

Projectuitvoering

Linda van den Dries, Judith Wolf

Ontwerp

Edo Nauta, Deel 2 ontwerpers

Bronvermelding

Bij gebruik van deze rapportage:

Van den Dries, L. & Wolf, J. (2021).

Geloof in eigen kunnen. Nijmegen: Impuls -
Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg,
Radboudumc.

**© 2021 Impuls - Onderzoekscentrum
maatschappelijke zorg, afdeling
Eerstelijns geneeskunde, Radboudumc**

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave van worden verveelvoudigd in enige vorm, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Impuls - Onderzoekscentrum maatschappelijk zorg van het Radboudumc Nijmegen.

